

„ИЗГРЕВЪТ“

НА

БЯЛОТО БРАТСТВО

ПЕЕ И СВИРИ,

УЧИ И ЖИВЕЕ

24

**Библиотека
„Жумен клас“**

ИЗГРЕВЪТ НА БЯЛОТО БРАТСТВО

**ПЕЕ И СВИРИ
УЧИ И ЖИВЕЕ**

**Сборник
ТОМ 24**

Спомени на съвременници и последователи на
Всемировия Учител БЕИНСА ДУНО

Събрал, подбрал, записал, съхранил и представил
Вергилий Кръстев

Библиотека "Житен клас"
София 2008

за пръв редовен методистки пастир.

В Ямбол, на 1863 г., е наречен протестант.

Като пастир е работил в Русе, Свищов, Търново, Габрово и много други села и градове. На много места са го зовели Даскал Гаврил. Най-после се установява в гр. Севлиево, дето прекара останалата своя и последна пастирска дейност. Краят на живота му приближаваше. Вярата го крепеше. А и мъдростта, здравето, разсъждение, чудесната му памет не го напуснаха до последните дни на живота му.

Почина в Господа на **9 февруари 1909 г.**, навършил цели 88 години и няколко месеца. Години пълни, често пъти, със скърби и мъчности, но изживени с непоколебима вяра в Господа. Годините на живота му са били **Господни години**. Погребан е в Севлиевските гробища.

Има живи свидетели за неговото благочестие, проповядване и жива вяра, както в Севлиево като многогодишен гражданин – още и от живия негов личен приятел и общественик г-н А. С. Цанов (91 годишен старец, първия инициатор и виновник за основаването на Българското Евангелско Благотворително Дружество в България).

Севлиево, юни, 1932 г.

Цв. Цветанов – Пастир на църквата

6.5. Пастир Йордан Иванов Икономов (14.09.1847 – 17.03.1920)

Името на Йордан Икономов, като методистки пастир и преподавател, е свързано с Гаврил Илиев (първият евангелист в България и методистки пастир) като негов зет и с Учителя Петър Дънов, като негов преподавател в Американското богословско училище в гр. Свищов. Неговата отлична подготовка и богата култура са му позволили да види и оцени възможностите на ученика му П. Дънов и да му съдейства за продължение на обучението в Америка. По-късно, Йордан Икономов не спира децата си да търсят истината чрез Словото в беседите на Учителя.

Йордан Икономов е роден на 14 септември 1847 г. в красивия балкански град Елена, в семейството на свещеник Иван Икономов. Първоначалното си образование получава в родния си град. Жаждата му за знание е причина едва 13-годишен сам да отиде в Търново, и да учи и да завърши с отличие гимназия.

В 1865 г. Йордан Икономов заминава за Цариград и постъпва в Роберт Колеж. Тук той полага много усилия и завършва обучението си на 5 юни 1870 г. с отличие, получавайки бакалавърска степен по изкуствата. При дипломирането му изнася на английски език публична реч на тема: "За взаимните отношения между държавата и поданиците".

Това е време, когато Й. Икономов изявява желание да учи медицина и през м. май 1870 г. при извършване на размяна на младежи от различни страни за продължение на образованието им, той е разменен с Хенри А. Бътлър от Америка. Междувременно Й. Икономов започва да работи като учител по български език с мисионера Хенри Бухтер, който го убеждава да се насочи към духовна работа. На 19 септември 1871 г. Йордан Икономов се записва да следва богословие в методистката семинария Дрю, гр. Медисън, щата Ню Джърси, Америка. През 1876 г. той получава наново званието бакалавър с отличие, а през годините 1876–1877 завършва и висшия курс и получава пастирски лиценз. От Дружеството на полиглотите в Семинарията му е даден документ за познаването на шест езика – писмено и говоримо.

На Годишното събрание на Методистката мисия в България, на 2 октомври 1876 г., в Русе, се решава след завършване на пасторския стаж на Й. Икономов в гр. Ню Йорк, той да получи българското пасторско назначение. При завръщането

на Йордан Икономов от Америка той е назначен в Русе (1878), след това в Габрово (1879) и в Търново (1880). В този град основното задължение на Й. Икономов е било да помага на мисионера Джонс и да открият временно мисионерско училище (1881).

През 1882 г. училището от Търново е преместено в Свищов и получава наименованието "Американско научно-богословско училище".

Йордан Икономов, освен като преподавател е и пастир в църквата в Свищов. През тези години пастир Икономов е работил предимно с млади хора, като учениците му от училището посещавали и Църквата.

На 12 септември 1885 г. Йордан Икономов се оженва за близо 20 години по-малката от него **Манола** Гаврил Илиева, която поема не лекия път на пастирска съпруга. Премествани от един град в друг, заедно със служението си, семейството се увеличавало. Те имали 8 деца: **Дафинка** – (р. 1889 г.), Гаврил – (р. 1891 г.), Богдан – (р. 1893 г.), **Милка** – (р. 1897 г.), Радка – (р. 1899 г.), Ганка – (р. 1900 г.), Любка – (р. 1905 г.) и Елеонора – (р. 1906 г.).

През годините 1890–1897 Йордан Икономов работи като пастир в църквите на Ловешки район – Севлиево (1891–1892), Ловеч (1895–1897); отговаря за книгоразпространението в България (1892–1895), а през 1897 г. е пастир във Варна. През годините 1898–1904 Йордан Икономов учителствува, а от 1904 до 1908 г. е пастир в църквата във Враца. През 1908 г. той преминава в групата на престарелите пастори, но работи заедно с пастир Иван Ганчев и пастир Павел Тодоров в църквата в Русе, като води вечерните събрания и се грижи за книжовния отдел.

През 1910 г. на 19-та Годишна конференция Й. Икономов е включен в комисията по "Възпитание".

През целия си жизнен път като Божий служител (1877–1920), той е член на Конференцията на Мисията на методистката църква в България.

Йордан Икономов, въпреки слабото здраве, остава името си на един предан служител на Бога, работил за укрепване вярата на народа и Методистката църква в България. Той отминава в невидимия свят на 17 март 1920 г. в София, в пълно съзнание, заобиколен от семейството си.

На 24-та Годишна конференция на 8 май 1921 г. във Варна е направена възпоменателна служба за него, водена от пастир Цветан Цветанов и със слово от мисийският надзирател д-р Е. Е. Каунт.

Методистката църква в България е изразила благодарността си към Бога, че пастир Йордан Икономов е отдал целия си живот за делото на Бога.

6.6. Манола Юрдан Икономова (18.01.1868, Свищов – 30.08.1929, София)

Манола Юрдан Икономова
Духовна обнова, Г. VIII, бр. 8 (X.1929), с. 33.

М. Н. Попов

На 30 август при автомобилна катастрофа, трагично почина Манола Юрдан Икономова, по пътя между Пирдоп и Копривщица.

Тя е родена на 18 януарий 1868 г. в гр. Свищов. Дъщеря на известният в евангелските среди дядо Гавраил Илиев, първият евангелски пастир в България. Манола Икономова получила християнско домашно възпитание. Бидейки един от будните и високо просветени тогавашни българи, нейният баща изпратил всичките си деца да учат в американски училища. Малката Манола още на 12 годишна възраст била изпратена в Американското девическо училище в Самоков. Там тя

между другото знание, с което обогатявала ума си, силно се заинтересувала за спасението на душата си и усърдно молила Бога да придобие уверение в това спасение. Все още с този копнеж в душата си тя била изпратена да продължи образованието си в Американския девически колеж в Цариград. Веднъж в отчаянието си за своето духовно състояние, тя се провикнала пред една от своите учителки: "И тука няма кой да се интересува за спасението на душата ми!"

Учителката я разбрала и се молила дълго заедно с нея. Впоследствие тя познала радостта на спасението. В нея станала промяна. Животът ѝ се превърнал в постоянна песен. Посред учебните си занятия Манола почнала да се живо интересува в духовното състояние на съученичките си.

Нейният духовен живот почнал да се проявява в дела. Тя първа организираше в онова училище молитвено събрание между пансионерките. Отличила се в успех и поведение и всички почнали да гледат на нея като на най-религиозната ученичка в колежа, чиято вяра се проявявала в един светъл живот.

Този неин живот оставил такива следи в училището, щото когато нейната дъщеря постъпила в същото училище 20 години по-после, всичките учителки от времето на майка ѝ, казали: "Дано си и ти като майка ти". [Бележка на съставителя. Нейната дъщеря е **Дафинка Йорданова Икономова**, по мъж – Дафинка Доганова.]

Училищното управление било с намерение след свършването ѝ да я направи учителка в колежа, ала преди свършването ѝ тя била поискана за другарка в живота му от пастир Юрдан Икономов. Тя от по-рано знаела за него, че бил от православно семейство (баща му иконом), свършил в Роберт Колеж, следвал за малко медицина в Америка, но там настанала промяна в него и той заменил медицината с богословие, по което свършил в Богословската семинария Дрю. Тя високо ценела в себе си верността в убежденията на младежа и високоблагородното звание, което той избрал за живота си и решила да му стане другарка и сътрудница.

Още от първата година на техния съпружески живот тя почнала да му помага в работата, като често и в Ловеч и в Свищов проповядвала вместо него в неделя вечер, организираше хор при църквата, устройвала и достойно водела женски религиозни събрания. С една реч, тя била не само образцова домакиня, но и дясна ръка на пастира в неговата работа.

След 12 годишна себеотрицателна работа наложила им се едногодишна почивка, която те прекарвали на Запад за възстановяване на здравето си. И двамата се завърнали с подновени сили и наново заработили за духовната просвета на народа ни. Дори и когато в напреднала възраст и с разнебитено здраве нейният съпруг се оттегли от активно проповедничество и се установи в София, съпругата му Манола продължи любимата духовна работа, като взимаше активно участие първо в работата на Евангелската църква на ул. "Солун", а после на бул. "Дондуков" и ул. "Раковска". Често тя прочиташе отбор религиозни биографии, които превеждаше от английски и които се изслушваха с наслада от публиката и служеха за голямо назидание на всички.

Освен дете в София взимаше живо участие в молитвени, мисионерски и други събрания, тя често предприемаше и дълги пътувания за съживителна духовна работа, особено в Северна България. При това, с пълна преданост тя гледа около 15 години болния си съпруг и с християнско мъжество претърпя неговата смърт и на четири отгледани деца. Домашните ѝ казват, че даже в тези времена тя не пропускала ден да мине без да седне при органа, да си изсвири и изпее някоя любима духовна песен.

Когато напоследък, поради болест, бе поставена в невъзможност да взема активно участие в църковната работа, тя я следеше с жив майчински интерес.

Когато преди няколко години се почна евангелизаторска работа в Подуене тя, освен дете взе живо участие в публичните събрания, отвори дома си за молитвени събрания водени не рядко от съпруга ѝ и от самата нея.

Като майка тя си поставила за цел да заведе своите деца при Спасителя. За да постигне тази цел поддържала редовно огъня на домашния молитвен олтар,

представила пред тях достоен пример и от най-ранната им възраст определила за тях редовно всяка неделя подир обяд специален час, в който им прочитала подбрани книги, които способствували да им вдъхнат любов към Бога и преданост към Христовото дело.

В заключение на този къс очерк и за поука на всички, които ще го прочетат, ще кажа и следните четири неща за покойната Манола Икономова:

1. Нейният девиз беше:

“Този кратък живот скоро ще премине. Само каквото е сторено за Христа ще остане.”

2. Тя често казваше:

“Христос е за мене канарата на моя живот. Един момент без него би значело да изгубя почвата под нозете си.”

3. Тя всеки ден от живота си се трудеше съзнателно да стори поне по едно нещо за Христа, и

4. Тя бе жена на вяра и на дело.

За Манола Икономова са напълно приложими думите:

“Блажени мъртвите, които умират от нине в Господа: ей, казва Духът, за да си починат от трудовете си; и делата им да ходят подир тях”. (Откр. 14:13).

М. Н. Попов

6.7. Пастир Цветан Д. Цветанов (1868–1959)

В историята на Евангелската методистка църква в България, служението на пастир Цветан Цветанов в неговия голям по продължителност живот (91 години), оставя една трайна следа. Благословен от Бога със силен дух и в слово, той е предан и искрен служител на Бога.

При срещата си с него, Учителят не случайно казва:

“Искам да поздравя един истински Божи служител”.

Цветан Цветанов е родом от Свищов през 1868 г., където получава своето образование и подготовка за живота. След училище, той ходел да се учи на печатарство при “дядо Паничков”, който му предал всички тънкости на занаята, научени от него в Румъния. Така младия Цветан станал отличен словослагател и печатар. Започнал работа в книжарницата на Антон Димитров на главната улица на Свищов, като управител и словослагател. След това, голямото му желание да учи и да работи за Бога е причина да се запише в Американското научно богословско училище, като необходимите средства си осигурявал с работата си в училищната печатница.

Тук той среща, като свой съученик, **Петър Дънов**, за когото казва: “Бяхме в един клас и живеехме в обща стая с Петър в Свищовската американска гимназия. Той беше много добър и способен ученик. Но най-силен и ненадминат беше в проповедта. Готвеха ни за евангелски проповедници-мисионери и затова имахме час по “Пастирско богословие”. Неговите проповеди бяха неповторими, а словото му вдъхновено, хвърковато. Всички обичахме да го слушаме. Оценките му по предметите “Тълкуване на Свещеното Писание” и “Пастирско богословие” бяха “отличен”.

Цветан Цветанов завършва училището с “отличен” (около 1890 г.) и среща, като другар в живота си **Лунка Гаврил Илиева** (р. 1883 г.). Тя е десетото дете на Гаврил Илиев. Лунка е била хубава, весела и жизнерадостна девойка, която умеела да говори увлекателно и убедително. Тя е била музикална и изпълвала с радост сърцата на възрастните си родители. При завършването ѝ на Американското девическо училище в Ловеч, Гаврил Илиев бил на 80 години. Предложените ѝ

възможности да продължи учението си в Американския колеж в Цариград тя отхвърлила, като съзнавала, че е моралната подкрепа на родителите си. Когато Лунка и Цветан се събират, като семейство, те са търсили възможността да живеят в Севлиево. Те предават живота си в ръцете на Бога.

Цветан Цветанов през 1903 г. е зачислен като проповедник към Мисията на Методистката църква, а през 1905 година на 14-та Годишна конференция на методистката църква във Варна, той е ръкоположен за дякон и приет за пълен член на Конференцията.

Дяконът Цветан Цветанов е назначен от епископ Уилям Бърт за проповедник в църквата в Севлиево. С начина на говорене, пеене и с излъчването си той напълва църквата, и то предимно с млади хора, които обръща към Бога. Цв. Цветанов разширява евангелизаторската си работа и в околните села. След това той е изпратен от 1908 до 1912 г. вече като пастир в църквата в Плевен. Със съживителните събрания, които провежда в Плевен и околните села (Дъбник, Долни Дъбник, Горна Митрополия, Мътница), пастир Цв. Цветанов с лекота и достъпно представял евангелските истини. При него с доверие идвали за съвет и разговор много страдащи, отчаяни, а дори и православния свещеник на Плевен, който му става близък.

На 21-та Годишна конференция, през 1912 г., пастир Цветан Цветанов е назначен за окръжен надзирател за Софийски окръг и пастир на църквата в София. Редовните неделни служби са се водили в уредените ученически трапезарии. Тези трапезарии се оказват големи и просторни, но към обяд шумът в тях нараствал, като нахлували 150 деца, които понякога прекъсвали службите. Необходимостта от църковна сграда назрявала.

Политическите и социално-икономическите условия рязко се влошават. България навлиза в период на войни (Балканска, Междусъюзническа и Първата световна война). Започва поскъпване на живота, недоимък на материални средства, хляб и хранителни продукти напрежението нараства с мобилизацията, връщането от фронта на ранени, които изпълват болниците и училищата. "Черните забрадки" и скръбта на народа расте. Избухват епидемии от испанската инфлуенца, скарлатина и холера. Появяват се бунтове във войската и народа. Пътуванията из страната са забранени, като се извършват само със специални разрешения. Епископ д-р Нюлсен е в Цюрих, а мисийският надзирател д-р Е. Е. Каунт – в САЩ. Връзките на Мисията с чужбина са прекъснати. Мисийската каса е празна.

Изпитанията не отминават и пастирското семейство. Съпругата на пастир Цветанов – Лунка, заболява от скарлатина и е поставена под карантина. Междувременно майката на пастиря заболява и умира в Свищов, и той няма възможност да пътува.

Пастир Цветан Цветанов, заедно с ангажиментите в църквата, започва работа като словослагател, като използва безплатно салона към печатницата, за да проповядва. Броят на нуждаещите се и търсещи Бога души нараства. Неделните сутрешни служби и събрания са препълнени. Евангелистите са неуморно в болниците между ранените и в семействата на страдащите от загуба на близки във войните. В тези усилни години в софийското общество проникват и влияят опасни учения, които внасят неверие и атеизъм. Това налага да се работи с удвоени усилия и се даде просвета.

От 1919 г. пастир Цветан Цветанов получава право да ползва Лютеранската църква само неделя сутрин за 1 час, като има случай да довършват богослужението във на студа. Неделното училище се провежда в пастирски дом (в квартал "Лозенец") в една малка стая, в която са се събирали едва 28 човека.

След 1922 г. се наблюдава процес на нормализиране живота в София. Мисийският надзирател **д-р Каунт** е в София и купува място за строеж. Настоящата сграда на църквата в края на 1924 г. е готова. Поставен е краят на 15-те години, в които софиянци не са били наясно къде ще имат своето следващо богослужение.

Пастир Цветанов при тези тежки обстоятелства успя да запази църквата и да укрепи вярата ѝ.

На 25-та Годишна конференция пастир Цветанов е натоварен с отпечатването на "Дисциплината" на Методистката църква и на вестник "Християнски свят". Той е включен в комисията за християнска литература. Освещаването на църквата "Д-р А. Лонг" е на 17 септември 1925 г.

От 1926 до 1928 г., пастир Цв. Цветанов е преместен във Варненската църква. Навършвайки 60 годишна възраст пастир Цветанов е включен в списъка на свърхчислените проповедници. Тогава пред Годишната конференция, той казва:

"Бог ще съди нас, пастирите, за всеки изгубен ден, а изгубени са всички дни без истинско и предано служение на Неговата църква".

Наново пастир Цв. Цветанов е включен в списъка на ефективните пастири. По същото време неговият син **Гаврил Цветанов** завършва богословие в Италия, влиза в Методистката мисия и е ръкоположен за дякон. След това е изпратен на специализация в Англия. Получава назначение в гр. Попово, а през 1930 г. – в София, като помощник пастир. Междувременно завършва Варненската търговска академия и става преподавател и редовен доцент в Стопанския факултет на СУ "Климент Охридски". След 9 септември 1944 г. за дълго прекарва по лагери и затвори.

Дъщерята на пастир Цв. Цветанов, **Елисавета**, завършва американския колеж в Ловеч, учи английска филология и география, работи в ДЗИ и остава край възрастните си родители.

От 1929 г. пастир Цветанов е назначен за мисийски надзирател за Търновски окръг и е изпратен за пастир в църквата в Севлиево (откъдето той навремето – 1905 г. започна своето служение). При своите пътувания из окръга, пастир Цв. Цветанов е заместван на амвона от 15 години по-младата си съпруга Лунка. Така целият живот на това ревностно християнско семейство преминава в служение и работа за Бога.

Пастир Цветан Цветанов до последните си сили работи за Бога, като отмина в невидимия свят на 14 септември 1959 г.

Методистката църква цени и благодари на Бога за делото, което пастир Цветан Цветанов остави като пример на истински християнин.

6.8. Мария Пенкова Стамова, сестрата на Учителя

В историята на Евангелистката методистка епископална църква в България е отделено място за свидетелството и отчасти за живота на Мария Стамова, не само като една от първите членове на Варненската методистка църква и като сестра на Учителя Петър Дънов, но и заради нейната безпределна вяроност към евангелската кауза.

Мария идва на този свят като първо дете в семейството на православния свещеник Константин Дъновски в с. Николаевка (Хадърча) край Варна. След около десетина години по-късно, на 11 юли 1864 година се ражда нейния брат Петър. Мария се превръща за своето братче в любимата "кака". Обичта между двете деца е била голяма. Поради продължителните отсъствия на бащата от дома по работа, Петърчо непрекъснато е търсел близостта на "кака", просто е бил залепен за нея. Освен това, до тригодишна възраст той не проговорил, но винаги умее да изрази привързаността си към по-голямата си сестра.

След тригодишната си възраст за Петърчо настъпили щастливи дни. Свещеник Дъновски за три години (1867–1870) останал със семейството си в с. Хадърча. Петърчо с много любов обичал да прегръща баща си.

Когато той станал на шест години, свещеник Дъновски със семейството си се преселили във Варна. Там децата, Мария и Петър, постъпили на училище при учителя Сава Доброплодни.

През учебната година 1877-78, цялото семейство на свещеник Константин Дъновски бягат и се крият от турските войски в с. Хадърджа, където децата не са посещавали училище.

През 1878 г., Петър постъпва в петокласната гимназия в град Варна.

Междувременно Мария бързо израства и става мома с независим и утвърден характер. Когато навършила 18 години, баща ѝ я сгодил за един богатски син, когото тя не обичала. Имала си друг избраник, но бащата казал, че ще бъде неговата дума. Когато дошли годечарите, тя избягала в стаята, където си учел уроците Петърчо, хвърлила се на кревата и започнала да плаче. Той я запитал за какво се тревожи, но Мария нищо не отговорила, понеже смятала, че е дете и не разбира тези неща. Когато тя трябвало да се върне при годечарите, минавайки през коридорчето, в което имало окачени сплитове с царица, един от тях се разкъсал и паднал зад гърба ѝ. Петър се показал на врата и продумал: "Какво, не се безпокой. Както се разпиляха тези царици, така и твоята работа ще се разпръсне". Още на следващия ден от Румъния пристигнал този, когото обичала и избягала с него. Така годежът се развалил и думите на Учителя се сбъднали.

Изгората на Мария е един момък, който бил евангелист-методист, по професия кожухар и живеел в самата евангелска църква в гр. Варна.

Задомявайки се, Мария, заедно със съпруга си Пенко Стамов, станали едни от първите членове на Евангелската методистка църква във Варна. По този повод тя е била извикана в митрополията на Православната църква, за да я упрекнат и съдят, как така тя, дъщерята на поп Константин Дъновски от с. Николаевка, Варненско, е станала "протестантка"? На съвета от свещеници, начело с митрополит дядо Симеон, тя отговорила: "Когато аз чезнех от мъка и мъжът ми се връщаше пиян в къщи, вие погрижихте ли се да го направите трезвен и да ме утешите? Не – единствената утеха аз намерих между евангелистите. Те не пушат, не пият и те ми дадоха куража да се боря за децата си и да направя мъжа си трезвен. А те – евангелистите четат същото евангелие, пеят духовни песни и проповядват жива вяра в Христа. . . Аз там разбрах, че християнството трябва да се живее." С тези думи тя напуснала "съдебната зала" и завинаги скъсала с църквата на баща си. На свещеник Константин Дъновски му било много мъчно, но нямало какво да се прави. Впоследствие, когато сам той изпитал от колегите си много неправди на гърба си, без да се отрича от Православието, мълчаливо одобрявал пътя на децата си.

Малкият брат на Мария, Петър, израснал и формирал се като юноша в нейното семейство, в самата евангелска църква, като присъствал на богослуженията и събранията, и като приемал напълно формата на изучаване на Евангелието и приложението му в живота. Затова и под влияние на сестра си, Петър бил насочен да продължи учението си в Американското научно богословско училище в Свищов, което завършва през 1887 г.

Отделянето на Петър от семейството на Мария, което живеело в Евангелската методистка църква във Варна било тежко за него. След завършването на училището Петър за късо време става проповедник в Евангелската методистка църква в с. Хотанца, Русенско и учител в първоначалното училище в същото село, след което заминава да учи в Методистката семинария Дрю, гр. Медисън, щата Ню Джърси, в Америка. При раздялата му с Мария и семейството ѝ, Петър изпраща своя снимка от с. Хотанца, надписана на 24 ноември 1887 г.: "В знак на искрена братска Любов" и добавя: "Помнете ме в Исуса. . . Блажени онези души, които живеят в Небесната Любов".

Мария и съпругът ѝ, като членове на Евангелската методистка църква във Варна подарили за строежа на църквата приготвените камъни от тях за строеж на собствен дом. В града се знаело, че техният дом, на Мария и Пенко Стамови, е

бил открито обявен за евангелски дом. При тях са живеели, като наематели, младежи, които Мария, като ревностна евангелистка канила да посещават проповедите на мисионера Лаунсбери, когато той посещавал Варна. Някои от тези младежи, приемайки евангелизма, като усърдно християнство, отпосле са били завършвали Американското научно-богословско училище в Свищов и са били ставали проповедници. Към Евангелската методистка църква са били зачислени, освен Мария и Пенко Стамови, още и техните четири деца.

Въпреки, че **Петър Дънов** имал стипендия само за две години в Америка, той останал седем години, често пъти при много тежки финансови затруднения. Той завършил: Методистката семинария Дрю, – пълния четиригодишен курс, Теологическия факултет на Бостънския университет – за две години и Медицинския факултет при Бостънския университет – съкратен курс за една година.

При завръщането си в България **Петър Дънов**, след своята солидна подготовка, имал много идеи, но бил шокиран от ограничеността и догматизма, които срещал в евангелските среди. Поради ангажимента му към методистката мисия в България, той преговарял за заемане на **пастирско място в гр. Ямбол**. Той започнал работа, обаче, ръководството на местната църква не приемали никакви инициативи и отклонения от стандартните предписания. П. Дънов виждал застоя в живота на църквата и искал да раздвижи нещата или поне да потърси начин да ги тласне напред. Накрая, той ясно виждал, че усилията са му безсмислени. За да не наруши думата си, той се съгласил да изпълнява задълженията си като проповедник по техните изисквания, но при условие да не му се заплаща. Това условие била неприемливо за неговите колеги, което разклащало системата. П. Дънов бил освободен от мисията, като проповедник, без да се създаде външен срив. С всички свои колеги – методистки пастори и проповедници, той запазил хубавите си приятелски взаимоотношения. След това, за близо две години, П. Дънов се е установил да живее във Варна, в дома на сестра си Мария. Евангелистите от Варненската църква са го били канили да проповядва, но той отклонявал предложенията. Видимото бездействие на П. Дънов ставало причина за различни приказки. На подмятанията, че стои без работа и го хранят наготово, Мария твърдо отговаряла: "Бъдещето ще покаже дали ние храним Петра или той храни нас! И всички ще разберете това."

Верността и любовта на Мария Стамова към братя и Петър се запазила до края на живота ѝ. Тя с много хубаво чувство, винаги е разправяла за възхода на окултното движение на своя брат. В тази дейност на Учителя, тя не виждала противоречие с евангелизма, а една друга страна на Христовата спасителна работа тук на земята. С много смирение тя казвала:

"Всички ония, които иначе не биха влезли в църквата, не биха познали що е Свещено Писание, някои от тях, обаче, идват в Бялото Братство и стават вярващи, трезви и новородени".

Мария е виждала в брат си Петър Дънов един "чист верен, искрен и всеотдайно предан на призиванието си Проповедник на Евангелските истини, предадени по особен начин". Тя се е гордеела с него. Тя, като вярна рождена негова сестра, е правила всичко за Учителя. В нейния дом е угощавала учениците на Братството, тя е посрещала първите неофициални събори, тя е участвала в организацията на ежеседмичните срещи, събрания, проповеди и молитвени служби; тя толкова много го е обичала, че до последното си издихание му е била вярна, като е виждала в него, само братя, проповедника и човека.

Сестра Мария Стамова, на 24 декември 1940 г. е отминала в невидимия свят, като с живота си тя е оставила примера на сестра в Христа, безпределно предана както към Евангелизма, така и към Бялото Братство, но и с любовта и вярата си към Исуса Христа, нейният Господ и Спасител.

6.9. Иван Я. Сечанов

Паметно известие

Съставил *Вергилий Кръстев*

А) Падна голям воин сред българския евангелизъм *Духовна обнова, Г. VII, бр. 9 (XI. 1928), с. 4–6.*

М. Н. Попов

След дълго и мъчително боледуване, на 30 октомври почина в Пловдив известният на всички евангелисти и на множество други хора пастир Иван Я. Сечанов.

Пастир Иван Сечанов е родом в гр. Самоков, дете получил своето първоначално и част от средното си образование, а след това отишел в Цариград, дете постъпил в Роберт Колеж и там завършил средното си образование. Той е един от многото видни българи, които правят чест на това училище и народа ни. Останал кръгъл сирак на осем и половина годишна възраст и в крайно бедно състояние, неговата младенческа душа копнеела за духовна и повече умствена храна. С тази цел той се готвел да стане послушник в Рилския манастир, ала от това му намерение го отклонил вероятно неговия добър чичо **Христодул Костович Сечанов**, който по онова време бил един от преводачите на Библията в Цариград. [*Бележка на съставителя: На снимката на четиримата преводачи на Библията на български език, Христидул е отляво, с фес на главата.*] По негово настояване, вероятно и на негови разноси младият Иванчо на тринадесет и половина годишна възраст потеглил на кон за Цариград, дете постъпил в Роберт Колеж на издръжка на чичо си. През това време в Цариград се водела оживена борба за правата на българите. Младият Сечанов не останал настрана от тези борби. Той живо се интересувал особено в църковната борба и не пропускал случая и той, наред с всички българи в Цариград да вика колко глас му държи пред Високата Порта: "Искаме си владиците! Искаме, искаме изпълнение на хатишерифа и хатихумаюна". Още от тогава патриотическото чувство почнало да кипи у младия Сечанов, което не го остави през целия му живот.

След успешно завършване курса в Роберт Колеж, Иван Сечанов се завръща в 1872 г. в родния си град, дете става учител в класното училище по български език, аритметика и история. Тези и други предмети той изпосле преподавал и в Американското мъжко училище в Самоков. Като учител бил строг в изискванията си от учениците, но същевременно, преподавайки предметите си с необикновена вещина, той не жалил време и труд да направи и най-тъпия ученик да разбере и усвои урока.

Макар и да свършил в протестантско училище в Цариград, той си се завърнал в Самоков добър православен по религиозно убеждение. В Самоков като учител той се запознал по-отблизо с евангелското дело. Заедно с Христо Георгиев почнал редовно да посещава Евангелската църква, от което последвал обрат в неговото сърце. Покаял се и заживял по примера на Спасителя, с което навлякъл върху си ненавистта не само на съгражданите си, но и на училищните власти. Впоследствие бил уволнен от учителството и станал за малко време чиновник. Предлагано му било дори да бъде изпратен в странство да продължи образованието. Пред него се изпречил случая да се подготви така, че да може да заеме видно място на държавната трапеза. Обаче, нищо не било в състояние да го отклони от единствения му идеал – да работи за духовната просвета на народа си. Макар и да нямал богословско образование, той притежавал естествени дарби и духовно самообразование, които обърнали вниманието на американските мисионери. Те решили да го изпратят за проповедник на Панагюрската Евангелска църква с 2 1/4 лири месечна заплата. Той предпочел тази скромна заплата и

скромното панагюрско евангелско общество, като служител Христов, отколкото светските перспективи, които се изпречвали пред него.

След две годишно пребиваване в Панагюрище, дето, въпреки големите материални оскъдности, работил усърдно, той пак се завърнал в Самоков, и пак става учител, сега в Американското мъжко училище за 5–6 години. Едновременно там той получил при мисионерите повече богословска подготовка.

През това време той взимал живо участие и в политическия живот на страната. Застъпял се за Конституцията и всички посегателства против нашата свобода. Един път при избори, е бил бит от политическите си противници почти до смърт.

През 1886 г. той бива изпратен редовен пастир на голямата Евангелска църква в гр. Банско. Че отива в турско и то в един крайно затътен край, него ни най-малко не го смущава – нали е за Христа и Неговата служба. Четиригодишното му пастируване в Банско не само засили евангелското дело в Банско, но и в цялата Разложка околия. Името на пастир Сечанов не ще се забрави скоро по ония места.

От Банско пастир Сечанов бе повикан за пастир на Пловдивската Евангелска църква, в 1893. Той преодолява големи спънки, които правеха работата му извънредно трудна и успява да сплоти църквата и не само да я засили духовно, но и да съдействува за издигането на онази монументална сграда на Сахат Тепе, която е най-голямата евангелска църковна сграда на Балканския полуостров. Той е бил пастир там непрекъснато за 17 години.

Покойният Ив. Я. Сечанов е служил като пастир също на Ловешката, Варненската и Софийската Методистки Евангелски църкви.

От Варна той бе повикан за 3 години да участвува в комисията за ревизиране Библията. Онзи пръв превод на Библията, в който участвувал неговия чичо Христодул Костович Сечанов беше вече остарял. Станалите промени в езика с развитието му правеха една ревизия на първия превод належаща. Всякой път, когато ставаше дума за нуждата от такава ревизия, името на Ив. Я. Сечанов се споменаваше на първо място като необходим член в тази комисия. И наистина, той бе повикан за тази цел в Самоков, в която работа прекара три години. Неговата вещина в български и отличния стил на перото му, познаването му на чужди езици, а най-вече неговата духовност и преживяване Слово Божие го правеха фактически шеф на ревизионната комисия. Несъмнено, ако сам пишеше своята биография, той би посочил на тази като най-важната работа в живота си.

Като човек пастир Сечанов беше любвеобилен, всякога засмян и благ, съчувствителен и щедър, винаги готов за всяко добро дело и отличен приятел и другар. В дома си той беше любезен съпруг и баща и гостолюбив и грижлив домакин.

Като патриот той беше голям отечестволюбец, който себеотвержено работеше за преуспяването на родината и издигането на народа материално, морално, а най-вече духовно.

Като християнин, вярата му в Бога и в тържеството на истината беше непоколебима, беше фанатик за истината, усърден в молитва, верен до край. Като проповедник беше сладкодугмен оратор, силен в логично изложение на мислите си и верен тълкувател на божествените истини, чиито проповеди са трогвали хиляди сърца и са водили грешници да се каят за греховете си.

Като пастир, той се стараеше всякога да води пасомите си на зелени пасища и при тихите води и затова във всичките църкви, на които е служил, е оставил отлични спомени. Неговото влияние и след смъртта му ще се чувствува за дълго време от българския евангелизъм. Неговият беше блестящ като слънце живот. Смъртта му е бляскаво залязване на това слънце. Но със залязването си слънцето не се изгубва. То само преминава в други хоризонти да дава своята животворна светлина и топлина.

Уместно е казано в семейния некролог и аз не мога да намеря подходящи думи, с които да завърша този къс очерк от този пасаж: "Сгръван и поддържан от гореща и непоколебима вяра в Бога и в тържеството на Христовата правда, която проповядва цели десетилетия; закърмен в идеалите на епохата на националните борби и взел непосредствено живо участие в тях като учител, пастир и общественик, той живя и служи неуморно, безкористно, доблестно за Бога и родината, която беззаветно обичаше и в чиято "звезда" твърдо вярваше."

Пастир М. Н. Попов

Б) Евангелски пастир и обществен будител.

Последната от седем речи на възпоменателната служба, държана в Първата Българска Евангелска Църква, София, 7.XI.1928 г.

Духовна обнова, Г. VII, бр. 9 (XI. 1928), с. 6–8.

Стоян Ватралски

Като ви слушах (*към предидещите шест говорители*), аз чувствавах като че ли има нещо неверно, по право едностранчиво в нашето за покойника говорене: ний говорим като че ли неговият живот беше съвършен, без недостатки. Такова впечатление е нелепо и, поне за два вида слушатели, неблагоприятно. Първо, за неопитния младеж, който ще си каже: "Каква полза да се опитвам по този път; аз не съм за такъв подвиг, аз съм несъвършен." И за познаващия отблизо бележития покойник, който ще си помисли за нас: "Тия говорители не са искрени: аз зная, че Сечанов имаше и човешки слабости".

Последната част на тая бележка е вярна, ала не и първата. Наистина, може би по-назидателно би било, ако заедно с добродетелите се изтъкваха и коментираха и малките му слабости. Ала тъй скоро след смъртта, било от деликатност към близките му, било поради болното чувство на обща загуба, налага ни се благодарумието да говорим главно за добродетелите на покойника.

А пастир **Иван Я. Сечанов** имаше редки добродетели както и отлични дарби. Като говорител и езиковед той беше един от първите; а като стилист и познавач на българския език, нямаше равен на себе си в нашето общество. Имаше завиден усет за красиви изрази и кога си дадеше труд да се подготви, той говореше и пишеше изящно, дори класически.

Той беше естествено интелигентен, умствено развит, религиозно начетен; а по характер беше учтив, съобщителен, състрадателен, разговорлив, простителен и пр. Ала неговите най-отличителни добродетели бяха две: патриотизъм и набожност, родолюбие и боголюбие. В храма на широкото му сърце имаше издигнати два олтаря, пред които той принасяше най-скъпото от своя живот; и огъня пред тези два жертвеника до последна минута никога не угасна.

Нашата страна не е оскудявала от жарки родолюбци, макар, за жал, често плиткоумни и неразбрани. Ала никой никога не е обичал България повече от пастира Иван Сечанов, и никой не се е молил по-усърдно, не е работил по-предано за нея. Той се радваше и хвалеше Бога за нейните малки успехи, а крушенията на нейните идеали, било по бойните поля или дипломатическите зали, както и язвите на вътрешните неуредици, пронизваха с паляща скръб сърцето му.

Да, никой не я обичаше повече от него. Ала ако Сечанов обичаше България *само*, той щеше да ни остави спомен само на един интелигентен българин, каквито си имаме в изобилие; спомен на известен висш властник, съмнително добър, а сигурно дребен, и може би, погребан на държавни разноски, като един от създателите на някоя от народните ни катастрофи. Та можеше днес да заслужава повече проклетие, нежели славословие и тържествено възпоминание. Но, за щастие, заедно с България, и повече от България, той обичаше Бога. Па можем да прибавим, обичаше Бога и *заради* България; защото без тая любов народа

остава без светлина, вождите му без компас и редящите се катастрофи угрозават рода ни пред всяка стъпка. Мисля, нямате нужда да ви припомням исторични тук примери. Но е съществено да припомня и подчертая това: – Любов към Бога чрез Христа! – ето това е небесния лост, който издига Сечанов до високия пиедестал на народен будител и обществен строител.

Тук нека ви кажа нещо хубаво и трогателно, за благословената памет на Пастир Сечанов. По негова лична поръка, домашните бяха сложили в безжизнената му ръка едно Евангелие, което отиде с него в прегръдките на майката земя.

Колко подходящо и хубаво беше това за такъв човек с такъв живот! Струваше си човек да отиде от София до Пловдив, за да го види.

У нас има обичай жените и майките да поставят върху умрелите си мъже и синове кръст или икона: често въз гърдите на мъже, които приживе са презирали кръста и са се подигравали с иконите и с това което те представляват. И мислещия човек в случая се чуди: това духовно насилие, дали е безсмислена гавра с паметта на мъртвеца, или е несъзнателно кощунство с неща, които хората смята за свещени. Но Евангелието в ръката на заминаващия от пред очите ни Евангелски Проповедник му приличаше като пролетен цвят на хубава невинна мома. Това именно, с кръст Евангелие, което е любил повече от 65 години, за което е носил кръста на българския апостолат. Което е чел ежедневно и проповядвал неуморно. Което го е тешило в скърби и крепило при нещастия – с него заедно той изчезна от очите ни в дълбоката Вечност!

Като всички, ние сме пътници към същата Вечност, не е ли за облажаване живота, за когото може да се каже всичко това!

Прочее, едно щастливо съвпадение беше и това, дето тържественото му погребение стана на първи ноември, в деня на Народните будители. Кои са истински будители? Нашият народ не е на ясно по тая материя. Заедно със светители Кирил и Методий и св. Климента Охридски, ний виждаме да се редят по нашите вестници имена като Ботев и Яворов.

“Орала мухата на вола на рогата!” Дори и вестник “Зорница”, по примера на г. Маркъм, поставя Ботева в редицата “свещени образи” и се “прекланя” пред “свещената му сянка” като будител.

Не, господа, забатачили между две мъдрувания! Будител е само онзи, който буди душата, като я възражда духовно и морално. А това може да постигне само онзи, който притежава и любовно охрана в себе си тези същи качества. Затова Ботевци и Яворовци може да наричат каквото щете друго, ала не и будители. Ако се вижда някога пробуда около тях и след тях, тя съществува въпреки тях. Инак казано: – “Спасителите” с желязо и кръв принадлежат, и трябва да се пишат, в друга редица от ония на Книгата и Духа.

Въпреки атеистката слепота на нашите храни-боже просветители – слепота, която в немалка част се дължи на недоуки Ботевци и безпътни Яворовци, въпреки тая съдбоносна слепота:

– Най-големите и истински будители и възродители на народите са всякога били, и си остават носителите на Вечния Факел – *Евангелието*. Ян Хус в Чехия, Лутер в Германия, Калвин в Швейцария, Уиклиф в Англия, Джон Нокс в Шотландия; Кирил, Методий, Климент, Иван Рилски, Софроний Врачански, Елиас Ригс, Алберт Лонг и пр., до Ивана Сечанов в България.

Затова аз казвам: името на пастир Иван Сечанов, на неговото дело и памет са благословени и пребъдват благословени; защото като обичаше искрено родината си, той неуморно издигаше пред лицето ѝ Евангелието; знаейки, че без него тя е без светило и се спотура от катастрофа към катастрофа безизходно. . .

Братя, сестри и младежи, въпреки всичките препятствия на тъмните сили, нека държим тоя същи Божествен Факел здраво и високо. Защото надеждата ни като народ и единици е Исус Христос: "Пътя, истината и живота" – Живота! Защото

Без тоз небесен *Път*,
Самата истина не дава плод;
Без тази *Истина*,
Живота пущинак е без изход;
Без тоз зарист *Живот*
За образец и вдъхновение –
Човешкий жалък бит
Ни смисъл има, ни значение.

Стоян Ватралски

В) Отзиви за Ив. Я. Сечанов
***Духовна обнова*, Г. VII, бр. 9 (XI. 1928), с. 8.**

Семейството на починалия Ив. Я. Сечанов между многото писма и телеграми е приело и следното писмо:

До почитаемото семейство
на покойния Иван Сечанов, Пловдив.

Приемете моите дълбоки съболезнования за загубата на вашия скъп съпруг и баща и моя мил и незабравим приятел. Българската Евангелска църква губи един възторжен Боговдъхновен пастир, а България губи един общественик от първа величина, който пламенно обичаше родината си и целия си живот бе посветил като работеше за нейното духовно издигане.

Вместо венец на скромното чело на покойника, прилагам ви тук хилядо лева, да бъдат дадени на бедни и нуждаещи се от почитаемия Пастир на тукашната Евангелска църква, гдето милия покойник ред години е благовестявал Евангелието Христово за славата Божия и за благого на паството си и на любимата си родина.

Нека Всеблагий Бог на когото добрия Ив. Сечанов така предано служеше с всичкото си сърдце и всичката си душа да го увенчае с неуведаемия венец на Безсмъртието.

С дълбоко почитание:
Константин х. Калчов.
1 ноември, 1928, София.